

מעדני אשר

י"ל ע"י מכון מעדני אשר

מדוע חתן יש לו חיוב להביא קרבן תודה?

הנה איתא ברבינו בחיי ויקרא פרק ו' קרבן תודה בא על הנס, והוא לשון הודאה אם היה חולה ונתרפא מביא קרבן תודה, הוא שכתוב תהלים ק"ז כ"ב "ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה", או שאר שמחות כגון שמחת חתן וכלה, שנאמר ירמיה ל"ג י"א "קול ששון וקול שמחה וגוי מביאים תודה בית ה'", חזינן מדבריו חידוש גדול שחתן וכלה צריך להביא קרבן תודה.

יש להקשות: מדוע חייב חתן להביא קרבן תודה, הרי רק ארבעה חייבים להביא קרבן תודה, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים, וחתן אינו אחד מהם.

וכתב בלקוטי יהודה פרשת צו בשם האמרי אמת מגור: דלכן מביא תודה ע"פ מה דאמרינן בגמ' סוטה ב' ע"א קשה זיווגו של אדם כקריאת ים סוף, יוצא דנשואי אשה הויא כמו קריעת ים סוף, והנה אחד מארבעה שצריכים להודות זה יורדי הים, לכן חתן מביא קרבן תודה.

מעדני אשר: נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בזוהר דאדם קודם הנשואין הויא פלג דגופא, א"כ כשמתחתן נעשה גוף שלם, לכן צריך להביא תודה, דהויא כחולה שנתרפא שחייב להביא קרבן תודה.

הגאון רבי שמאי גראס שליט"א תירץ: ע"פ מה דאיתא בגמ' מנחות ע"ט ע"ב דיש תודת חובה ופירש רש"י שם בכת"י על ד' שצריכין להודות, ויש תודת רשות פירוש מי שרוצה להודות להשי"ת על הטובות שנעשו לו, א"כ יש לומר דכוונת הרבינו בחיי דיש רשות לחתן וכלה להביא קרבן תודה על הטובה שנעשו להם.

עוד תירץ הגאון הנ"ל: ע"פ מה דאיתא בספיה"ק דכשמתחתנים חתן וכלה על טהרת הקודש הוי בחינת עשיית מקדש מעט, והנה איתא בגמ' שבוועת ט"ו כשמוסיפין על העיר ועל העזרות מביאים שתי תודות, א"כ יש לומר דה"ה חתן וכלה יכולים להביא קרבן תודה מהאי טעמא.

חתן שאינו מוצא מי שילוח אותו לבית הכנסת

האם פטור מלהתפלל בבית הכנסת?

איתא בפרקי דרבי אליעזר פרק ט"ז חתן דומה למלך מה מלך אינו יוצא לשוק לבדו אף חתן אינו יוצא לשוק לבדו, חזינן דהטעם שאסור לצאת מביתו זה משום דדומה למלך.

ויש שסוברים דהטעם שאסור לחתן לצאת יחידי: משום דאיתא בגמ' ברכות נ"ד ע"ב דחתן צריך שמירה, וברש"י דמקנאה מתגרה בו המזיק, וברבינו יונה כתב משום שהשטן מקטר בשעת שמחה, וכיון שצריך שימור ממילא שלא יצא יחידי, כך כתב בערוך השולחן אבן העזר סימן ס"ד סעיף ג'.

וכן פסק הרמ"א אה"ע סימן ס"ד ס"ק א' דחתן אסור לצאת יחידי מביתו.

יש לחקור חתן שאין לו מי שילוח אותו לבית הכנסת האם פטור מתפלה בבית הכנסת או דילמא אינו פטור.

הנה בט"ז אורח חיים סימן קל"א ס"ק י', וכן במשנה ברורה אור"ח סימן קל"א ס"ק כ"ו כתב דכל ז' ימי משתה לא יבוא החתן לבית הכנסת, מטעם שלא ימנעו לומר תחנון בגללם, לפי דבריו אין שאלה כלל.

ולענין הלכה: לא נוהגים כהט"ז והמשנה ברורה אלא הולך חתן להתפלל בבית הכנסת, כך כתב בשו"ת להורות נתן חלק ח' סימן צ"ו, וכן בשו"ת תשובות והנהגות חלק ג' סימן נ"ב, וכן כתב בארחות רבינו חלק ג' ע"פ ר"י בשם החזון איש, לפי זה יש לחקור כשאין לו שומר האם חייב ללכת.

הנה בפרישה אה"ע סימן ס"ד ס"ק א' מובא בבית שמואל כתב מה שנשתרבב המנהג שאינו יוצא החתן לבית הכנסת כל שבעה ימים, כי אין בנמצא מי שילווהו אותו מביתו לבית הכנסת ומבית הכנסת לביתו.

ובהליכות שלמה הלכות תפלה פרק ה' ס"ק ז' כתב חתן שאינו מוצא מי שילווהו בדרכו, אין לו להימנע מללכת להתפלל בציבור, הואיל ובזמננו שכיחי רבים ברחוב, אולם בדאפשר ודאי שיש להקפיד.

ובספר מעשה איש חלק ב' ע"מ קל"ו מביא בשם החזון איש דכשהולך לבית הכנסת יש להקל שיכול ללכת לבדו, משום דשומר מצוה לא ידע דבר רע.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הנגיד הנכבד הרב משה נתן ראטה שליט"א בארא פארק

ברכת מזל טוב למורנו ורבונו עטרת תפארת ראשינו

כ"ק מרן האדמו"ר מקוסוב ויזניץ שליט"א

לרגל שמחת נשואי נכדתו בת לבנו פרי עץ חיים ידידנו הרה"ג ברוך שליט"א

חתן כ"ק מרן האדמו"ר מנדבורנה שליט"א

עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש הרב משולם זלמן לייפער שליט"א

בנו של כ"ק אדמו"ר הגה"צ אליעזר דוד לייפער שליט"א מטעמשוואר

חתן הגה"צ רבי דוב רפאל זונאבאנד שליט"א דומ"ץ אלכסנדר

יהא רעוא שמשמחת צדיקים זו ישפע בכל מילי דמיטב

חתן דומה למלך

האם חתן שמחל על כבודו אין כבודו מחול כיון דדומה למלך?

קימ"ל אה"ע סימן ס"ד ס"ק א' הנושא בתולה צריך לשמוח עמה ז' ימים, שלא יעשה מלאכה.

והוסיף הרמ"א: וחתן אסור בעשיית מלאכה

יש להקשות: מה חידש הרמ"א הרי המחבר כתב כן, כך מקשה שם בחלקת מחוקק.

ותירץ בחלקת מחוקק סימן ס"ד ס"ק ב' דמלשון המחבר משמע דמשום האשה תקנו, כן ואם היא רוצה למחול על תקנתה הרשות בידה, וכמ"ש בסמוך בשם ר' ירוחם, וכדאמרינן בעלמא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים שומעין לו, על כן כתב דאף דיכולה למחול על שמחתה דהיינו לאכול ולשתות ולשמוח עמה, אבל במלאכה ולצאת יחידי לשוק אף שהיא מוחלת, מ"מ הוא אסור בזה, ומטעם שהוא דומה למלך, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ומסיק אבל אין זה מוכרח, ועיין במקנה בקונטרס אחרון, וכן תירץ בבית שמואל ועיי"ש שהביא שיטה שמהני מחילה.

וכן בים של שלמה כתובות פרק ב' אות ד' כתב וז"ל נראה, דהשושבינים ההולכים עם החתן או הכלה, לא יעבורו מלפני המת, חדא, דחתן ג"כ בשעתו דומה למלך, ועוד, השושבינים לא יכולין לזלזל, בכבודו, אפילו החתן מוחל.

והאמרי אמת מגור זצ"ל מובא בהערות לפרדס יוסף בראשית **ראיה נפלאה שאינו יכול למחול:** מהא דאיתא במשנה יומא ע"ג ע"ב שביום כיפור המלך והכלה רוחצין פניהם, כדי שתתחבב על בעלה, וקשה הרי הבעל יכול למחול, אלא על כרחך דהוא אינו יכול למחול לה לכן תמיד מותר לה לרחוץ פניה ביום כיפור.

והגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א **העיר על מה דלא מהני מחילה:** הרי כל הטעם דמלך אינו יכול למחול על כבודו משום דדרשינן שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך, וכשמוחל אין אמתו עליך, א"כ בחתן זה לא שייך שהרי אינו צריך שיהא אימתו עליך, א"כ מדוע שלא יהא יכול למחול.

האם חתן אינו צריך לעמוד לפני נשיא ותלמיד חכם?

הנה איתא בספר תשב"ץ קטן סימן תס"ה חתן נוטריקון ח' חורין ת' תלמיד חכם נ' נשיא, מלמד שנעשה חורין ממלאך המות ואינו צריך לעמוד מפני תלמיד חכם, ולא מפני נשיא.

ובשו"ת שלמת חיים יור"ד סימן פ"א כתב דדברי התשב"ץ אלו הם להלכה ולא נידון כדן דרוש.

ובספר בית חתנים פרק ס"ו הערה י"א כתב שכשהראה דברי התשב"ץ הנ"ל למרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל תמה עד מאוד ואמר שהמנהג הוא שהחתן עומד מלא קומתו מפני תלמיד חכם וזקן, וכנראה שהתשב"ץ מעולם לא אמר כן וטעות נפל בספר.

ובספר דרך שיחה ע"מ קמ"א הביא שנשאל מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בהא דחתן דומה למלך האם פטור מלקום מפני אביו או תלמיד חכם, והשיב דחתן רק דומה למלך ואינו מלך ובודאי שחייב בכבוד תלמיד חכם.

והגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת **העיר על זה:** מהא דכתבו התוס' שבעות ל' ע"ב ד"ה עשה דחמיר כבוד תורה מכבוד מלך, ומה שתלמיד חכם יכול למחול על כבודו משום דתורתו דיליה, ועיין ברמב"ם הלכות מלכים פרק ג' הלכה ה' מצוה על המלך לכבד לומדי התורה, וכשיכנסו לפניו סנהדרין וחכמי ישראל יעמוד לפניהם ויושיבם בצדו, וכן היה יחושפט מלך יהודה עושה אפילו לתלמיד חכם היה עומד מכסאו ומנשקו וקורא לו רבי ומורי, במה דברים אמורים בזמן שיהיה המלך בביתו לבדו הוא ועבדיו יעשה זה בצניעה, אבל בפרהסיא בפני העם לא יעשה, ולא יעמוד מפני אדם, כדי שתהא יראתו בלב הכל, וכיון דחתן דומה למלך ודאי שצריך לעמוד בפני תלמיד חכם אפילו בפרהסיא, דאצלו לא שייך הטעם שתהא יראתו בלב הכל.

האם כשהחתן עולה לתורה וכן כשמברכים שבע ברכות

יש חיוב לכל העם לעמוד לכבודו?

הנה הכנסת הגדולה אה"ע סימן ס"ב הגהת הטור אות ב' כתב מנהג קושטא וארץ המערב לעמוד כל העם בשעת ברכת חתנים, שהם ז' ברכות, והטעם לכבוד החתן והכלה שהם עומדים, והחתן דומה למלך כמו דאיתא בפרקי ר' אליעזר ס"פ ט"ז ושמעתי שבעיר שאלוניקי לא נהגו לעמוד, ולא ידעתי למה, ובבואי למקומות אלו מצאתי המנהג כמו בשאלוניקי, ונהגתי בעצמי לקום, וגם כל העם בראותם שקמתי על עמדם יעמודו, זולת קצת ת"ח שלא ידעו ולא יבינו אפילו במסכת כלה ולא שמשו ת"ח כלל, אבל במקום שנהגו לעמוד, זה שאינו עומד, עובר על מה שכתוב לא ישב בין העומדים, ושוב הוגד לי כי בספר הפליאה כתוב שיש לעמוד בשעה שמברכין ז' ברכות לכלה, ומן הטעם שכתבתי.

ובמהריק"ש בהגהותיו ערך לחם אה"ע סי' ס"א כתב, ברוב המקומות מברכים שבע ברכות בחופה מעומד, וצ"ע למה נהגו כן, ואם לכבוד החתן והכלה, למה ברכת אירוסין מברכין מיושב, ונ"ל שכיון שברכת אשר ברא שאומרים אותה כל שבעה, היא מכלל שבע ברכות, ויש בה ברכה לכלל ישראל, מהרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה וכו', ולברך את ישראל צוה השי"ת שיהיה בעמידה, וכמו שדרשו סוטה ל"ח כה תברכו בעמידה, וכתב אלה יעמדו לברך את העם, לפיכך מברכים שבע ברכות בעמידה, דכולהו כחדא נינהו, ודוקא פעם אחת בחופה, אבל בסעודה לא, שלא להטריח את המסובין.

ובשו"ת האלף לך שלמה אבן העזר סימן קט"ו כתב וז"ל הנה מצאתי בתקוני זוהר תקון י' שכל העולם חייבין לעמוד עם החתן והכלה כשמברכין שבע ברכות תחת החופה, ואסור להם לישב בשעת הברכות, ובודאי ראוי לחוש לדבריו דברי אלקים חיים.

ובשו"ת כנה"ג אור"ח סי' רפ"ב אות י"א כתב להעיר על מה שלא נהגו לעמוד לחתן כשעולה לקרות בס"ת בשבת, והרי החתן דומה למלך, וכמו שאנו נוהגים לעמוד בשעת ז' ברכות, מפני שהחתן הוא כמלך, ושמעתי שכ"כ בסספר הפליאה, וכן המנהג פשוט בקושטא, ומנהגי כשהחתן עובר לפני יהיה מי שיהיה, אני עומד על רגלי, מפני שהוא כמלך.

ובשו"ת בית יהודה יורה דעה סימן ל"א **תמה עליו:** הגזים הרב הכנה"ג להצריך לעמוד מפני חתן אפילו עם הארץ בעת עלותו לס"ת, א"כ מדוע איתא במשנה יומא ע"ג ע"ב שביום כיפור והכלה רוחצין פניהם, לפי דבריו הויה ליה להתיר גם לחתן לרחוץ פניו ביום כיפור כיון דהויה ממש כמלך, ואפשר לומר להחמיר אמרו כגון עשיית מלאכה ולצאת יחידי וכיוצא, אבל לא להקל ולהתיר הרחיצה, ועוד דשאני מלך דמסתפר בכל יום דכתיב מלך ביופיו תחזינה עיניך.

ובספר ארחות חיים ח"ב ע"מ ס"ו נמי כתב איתא בפרקי ר' אליעזר, החתן דומה למלך, מה המלך הכל מקלסין לפניו כך החתן, מה המלך יוצא לשוק לבדו כך החתן, מה המלך שמחה ומשתה לפניו כך החתן כל שבעת ימי המשתה, מה המלך לובש בגדי כבוד כך החתן, ולכן נהגו בכל מקומותינו שהעם עומדים על רגליהם בשעה שהחתן מהלך בדרך, וכשמברכים לו ברכת אירוסין וברכות נישואין, וכשעולה לקרות בתורה ועולים עמו אוהביו ומיודעיו, והכל לפי המנהג.

האם חתן אסור להזכירו בשמו כיון שדומה למלך?

הנה השדי חמד ח"ו מערכת ברכות סימן ג' אות י' כתב שנוהגים שאין קורין החתן בשמו, אלא חתן, כדי לומר שיש לו דין מלך, וחיובין בכבודו.

ומביא: שהיה מקומות שהיה קורין לחתן חתן המלך, ואמר להם, שלא יאמרו כן, דמשמע שהוא חתנו של המלך, אלא יאמרו חתן מלך או חתן כמלך, כי אין ספק דמה שנהגו לקרותו כך הוא לומר שיש לו דין מלך וחיובים לכבודו.

לשמה חתן וכלה

מדוע המשמח חתן זוכה לתורה איזה מידה כנגד מידה זה?

איתא בגמ' ברכות ו' ע"מ ב' אמר רבי חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות, וכו' **ואם משמחו מה שכוו, אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות.**

יש להקשות: מדוע המשמח חתן זוכה לתורה, איזה מידה כנגד מידה זה, כך מקשה בספר אבודרהם ברכת אירוסין ונישואין, וכן במהרש"א שם, וכן בעיון יעקב.

איכא כמה תרוצים:

א. לפי שמשמח חתן וכלה זוכה לשמחת התורה כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב, והתורה נקראת כלה כדאיתא במדרש רבה פרשת כי תשא על הפסוק פרשה מ"א על פסוק ויתן אל משה ככלותו, כך תירץ בעיון יעקב ברכות ו' ע"מ ב'.

ב. ע"פ מה דאמרין בגמ' יבמות ס"ב ע"מ ב' במערבא אמרי השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה, נמצא דבזה דמעודדו להתחתן מחזקו בתורה, לכן מדה כנגד מדה מקבל שכר שיזכה לתורה, כך תירץ בעין אליהו יבמות ס"ב ע"מ מ'.

ג. הטעם בזה כי המחזיק יד החתן ומשמחו שעוסק במצות פריה ורביה שממנו יצאו מקיימי התורה וזו היא כוונת הנשואין להוליד בנים ולגדלם לתלמוד תורה, ועל כן יש בנשואים ה' קולות כנגד ה' קולות שניתנה בהם תורה, ולכן זוכה לתורה מדה כנגד מדה, כך כתב בספר אבודרהם ברכת אירוסין ונישואין.

ד. כי נתינתה היא היתה יום שמחת לבו וחתונתו עם ישראל, כך תירץ המהרש"א ברכות ו' עמוד ב'.

ה. כמו שתכלית הנשואין הוא לקיים העולם, כך תכלית התורה לקיים העולם שאלמלא תורה לא הוו מתקיימי שמים וארץ מגילה ל"א ב' ותנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם ישראל מקבלים את התורה מוטב ואם לאו אני מחזיר את העולם לתהו ובהו שבת פ"ח א' ולכן זה המשמח חתן וכלה נראה שתכלית קיום העולם חשוב בעיניו, ולכן זוכה לתורה שתכליתה ג"כ לזה, כך תירץ בספר תורה תמימה הערות שמות פרק י"ט הערה ל"ג.

ו. לפי שמשמח החתן אשר נושא אשה שהיא אבידתו כדאיתא בגמ' קדושין ב' ע"מ ב' לכן זוכה לתורה, אשר היא גם כן אבידה כדאיתא בגמ' נדה ל' ע"מ ב' דכשהתינוק במעי אמו הוא יודע את כל התורה וכשבא לאור העולם נשכח ממנו כל התורה כולה, ואפשר דמהאי טעמא נקראת התורה בלשון מציאה, עיין בגמ' ברכות ח' ע"מ א' "לעת מצא" זו תורה, כך שמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר מצאנו שלטי"א.

ז. ע"פ מה שכתב הבן איש חי דרושים בריש פרשת בראשית שע"י עסק התורה מוליד נשמות, וכן איתא בתפארת שלמה פרשת לך על הפסוק ואת הנפש אשר עשו בחרן, ובזה פירש הבן איש חי הא דאמר בן עזאי יבמות ס"ג ע"מ ב' שלכן אינו נושא אשה לפי שנפשו חשקה בתורה, דרצה לומר דאינו בטל מפריה ורביה אלא עושה הוא זאת ע"י עסק התורה, ולפי זה אתי שפיר דכיון דמשמח חתן ומחזקו בזה שנושא אשה להוליד תולדות לכן הוא גם כן זוכה לתורה, אשר על ידי העסק בה נולדים נשמות, כך תירץ הרמ"ג חיים הירשמן שליטי"א בני ברק.

ח. לכאורה כל חתן מודאג איך יהא לו שלום בית, הרי כל אדם יש לו דעה אחרת, וזה נגד הטבע ששני אנשים יסכימו לכל דבר בשווה, אלא ידוע מה שכתב האור החיים הקדוש פרשת בשלח שמדוע שכשמשח רבינו אמר לים דיבקע לא שמע בקולו, ומדוע לפנחס בן יאיר כן שמע, ותיירץ שהטבע משעובד לתורה, א"כ משה רבינו שהיה קודם מתן תורה לא יכל לשנות את הטבע, משא"כ פנחס בן יאיר שהיה אחר מתן תורה, והטבע משעובד לתורה, א"כ מחזקים את החתן שע"י שיהא בית של תורה יצליח בזיווג נמצא דמחזקו בתורה מדה כנגד מדה זוכה לתורה, מעדני אשר.

מי שאכל בקבלת פנים האם נקרא שנהנה מסעודת חתן

ויש לו חיוב לשמח ואסור לעזוב לפני שמשמח?

איתא בגמ' ברכות ו' עמוד ב' אמר רבי חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות וכו'.

וכן נפסק אה"ע סימן ס"ה כל הנהנה מסעודת חתן וכלה ואינו משמחו עובר בה' קולות.

הנה הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א כתב נתעוררתי שאלה כשבאתי פעם לבית החתנות והיה קודם החופה, וישבנו עם החתן וכבר נהניתי מכוס משקה שהיה על השולחן, אולם קודם החופה נאלצתי ללכת לחופה אחרת לסדר חופה וקדושין, ועלה ספק בלבי כי יתכן שכבר נהניתי מסעודת חתן שהרי הכיבוד שהיה שם היה לקראת החתונה והרי זה סעודת חתן, ומפני שעזבתי קודם החופה עדיין לא קיימתי מצות שמחת חתן וכלה שעדיין לא נכנס לחופה, ונמצא שהייתי נהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, אך מסתבר לומר שגם ביקור קצר זה נותן שמחה בלבו של חתן גם אח"כ וצ"ע, מובא בספר דף על הדף ברכות דף ו' ע"מ ב'.

והגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת מרבני המערכת **כתב דמשום כמה טעמים אין חשש לטעום בחופה אף אם אין משמח את החתן:**

האחד { דאין על זה שם סעודה דהויא רק כיבוד, והסעודה הוא בלילה.

השני { לפני החופה לא הויא עליו שם חתן דעיין במשנה ברורה סימן קל"א דהא דאין אומרים תחנון בבית החתן היינו משעה שנכנס לחופה ולא קודם, הגם שיש חולקין לגבי תחנון, אבל לגבי שיהא עובר הויא רק בסעודה שאחר החופה.

השלישי { לפני החופה עדיין אין חיוב לשמחו אדרבה רק לעוררו בתשובה.

ואחיהגאון יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א העיר: דלפי מה שכתבו האחרונים דמי שאכל בקבלת פנים יכול עדיין להיות פנים חדשות, חזינן דלא מקרי שהשתתף בסעודת הנישואין ועיין בשו"ת זבחי צדק החדשות סימן צ"ח.

וכן יש להביא ממה שכתב בשלחן העזר חלק ב' דף קל"ח שמה שאוכלין בקבלת פנים לא מקרי סעודת מצוה, חזינן דלא הויא חלק מסעודת חתן דאז ודאי דהויא סעודת מצוה.

מי שמגיע לחתונה ואכל והחתן עדיין לא שם

האם יש לו איסור ללכת משם עד שהחתן יצא?

יש לחקור מי שמגיע לחתונה והחתן עדיין לא יצא מהחדר יחוד האם יש לו איסור לעזוב את המקום עד שהחתן יצא או דילמא אין איסור לצאת קודם.

הנה בשו"ת שיח יצחק סימן תצ"ז כתב על שום מה נשתנה המנהג שנוהגים כמעט ברוב תפוצות ישראל שהכלה עושה כעת משתה החתונה, הוגד לי משמא דספר קרבן עני, הוא בכדי שלא לעבור על הא דהנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות, ודייקא אם נהנה "מסעודת חתן" אם הוא עשה הסעודה, ובאשר אין נוהרים בזה לשמחו חששו פן יעברו על גמ' ה"ל, ולזאת נהג גבן שהכלה עושה המשתה משלה.

ועיין בקונטרס הנפלא וישמע משה ע"מ ק"פ ליד ידי הרמ"ג משה פריד שליטי"א מה שהאריך בזה בדברים נפלאים שכתב בשם מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א דדי שאומרים לחתן למחרת החתונה שהיה בחתונה, דיש לזה תשלומין כל שבעה.

מחילת עוונות

מדוע מוחלין לחתן את כל העוונות מה קשור מחילת עוונות לנושאים?

בפרשת חיי שרה כ"ח ח' ט' **וירא עשיו כי רעות בנות כנען וגו' ויקח את מחלת בת ישמעאל, ובפרשת וישלח** ל"ו ג' **ואת בשמת בת ישמעאל אחות נביות.**

וברש"י וישלחבשם המדרש להלן קורא לה מחלת, מכאן לחתן שמוחלין לו כל עונותיו.

יש להקשות: מדוע מוחלין לחתן את כל העוונות, וכי מה ההגיון בזה.

נראה לתרץ בכמה אופנים:

א. חתן נעשה בריה חדשה דבתחילה היה רק פלג גופא וכשנשא נעשה גוף שלם ונמצא דאינו מי שהיה קודם לכן, משו"ה נמחלו עוונותיו, כך כתב המהר"ל בספרו גור אריה פרשת תולדות.

ב. כיון שיש חיוב לחתן להיות בשמחה, ומבואר ברש"י מנחות כ"י ע"מ א' ד"ה אדרבה דמי שנתכפר חטאו שמח, לכן מוחלין לו כל העוונות כדי שיוכל להיות בשמחה, כך שמעתי מכ"ק מרן האדמו"ר מצאנו שליט"א.

ג. ע"פ מה דאיתא בזוהר הקדוש דבשעת החופה והנשואין באים ההורים והזקנים מכמה דורות להשמחה, ואם החתן הוא מלא עוונות לא יוכלו לבא שם כי אינם סובלים רוח הטומאה של העוונות על כן מוחלין לו על כל העוונות כדי שיוכלו להשתתף עם השמחה, ואפשר דמהאי טעמא כתב בדגל מחנה אפרים פרשת בא על הפסוק ולכל בני ישראל היה אור דמוחלין גם כן לכל הנלוים להחתן, כך תירץ הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת.

ד. ע"פ מה דאיתא בגמ' יבמות ס"ב ע"מ ב' השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה, ואיתא בגמ' קדושין ל' ע"מ ב' ב"ב ט"ז ע"מ ב' בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, נמצא שקודם שמתחתן אינו אשם לגמרי במה שחטא, שהרי לא היה לו תורה בשלימות להגן עליו מפני היצר הרע, ולכן קודם שמתחיל את התורה בשלימות מוחלין לו כל העוונות, כך תירץ הרה"ג אברהם יוסף פרסטר שליט"א כולל עיון בעלזא בית שמש.

ה. דאיתא בגמ' ראש השנה י"ז עמוד א' אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר "נשא עון ועבר על פשע" למי נושא עון למי שעובר על פשע, והנה בכל זיווג לכל אחד יש לו דעות אחרות, שהרי לכל אחד יש לו דעות משלו, וא"כ איך הולך להתחתן ומקבל על עצמו לגור כל החיים עם אדם שיש לו דעות אחרות, אלא שמקבל על עצמו לוותר ולהתפשר, וכן הכלה, לכן מוחלין להם את העוונות, שהרי כל מי שמעביר ומוותר מוחלין לו, מעדני אשר.

ו. ע"פ מה דיש להקשות, מדוע תיקנו שבע ימים שבע ברכות הרי מן התורה אין לזה מקור רק מדרבנן תיקנו, עיין באריכות במעדני אשר פרשת ויצא תשע"א ויותר קשה למה שכתב הפני יהושע כתובות ד' ע"מ א' דפעם נהגו לעשות כן, מה הענין בזה, ואפשר להסביר ע"פ מה שכתב משנה ברורה סימן תרי"ג ס"ק ב' וז"ל ועיין ביערות הדבש ח"א דרוש א' כ"ז ז' ימים שבין ר"ה ליום הכפורים הם נגד ז' ימי שבוע ובכל יום יעשה תשובה על אותו יום, ביום ראשון יעשה תשובה על מה שחטא כל ימיו ביום ראשון וכן ביום ב' וכן כל ז' ימים, א"כ אפשר דלכן תיקנו שבעת ימים כדי לתקן כל מה שחטא כל יום במשך שנת נעוריו, ובפרט דבזמן שמחה עושה תשובה מאהבה, ובה מתורץ מדוע מוחלין כיון שעושה תשובה מאהבה, מעדני אשר, יש להעיר דזה תלוי במחלוקת הפוסקים האם מוחלין לחתן רק אם עשה תשובה.

ז. ע"פ מה שכתב בחתם סופר בדרשות חתם סופר חלק ב' ע"מ רצ"ה ע"ב טור ב' בדרוש למגילת רות לבאר, הא דאיתא בגמ' ירושלמי פרק ג' דבכורים הלכה ג' מי שעולה לגדולה מוחלין לו כל עוונותיו, ויש להקשות מה ההסבר שמי שעולה לגדולה מוחלין לו כל עוונותיו, וכי זה חלק מהמשרה, ואולי הטעם שמטבע בני אדם לדבר לעג הרבה על המתמנה פרנס על הציבור, וידוע שכל המדבר על חבירו אז עונותיו נטולים ונתונים למדבר עליו נמצא דכל עולה לגדולה עונותיו מחולים כיון שמדברים עליו, והנה בפרדס יוסף פרשת בראשית ע"מ כ"ו כתב לבאר הא דאיתא בגמ' סוטה ב' ע"מ א' סנהדרין כ"ב א', קשין זווגן של אדם כקריעת ים סוף, דמה הדמיון בנייהם, והסביר ע"פ מה דאיתא במדרש בקריעת ים סוף טען המקטרג הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, וכן בזיווג יש אנשים המדברים לשון הרע על כל צד, על החתן או על הכלה או על המחוננים וזה קשה לפני ה' כמו שהיה קשה לו טענת המקטרג בקריעת ים סוף, לפי הנ"ל אתי שפיר דיוצא דמדברים על כל חתן וכלה לכן מוחלים להם כל העוונות, מעדני אשר.

ובשו"ת שאילת יעקב חלק א' סוף סימן ט' מקשה דלכאורה הלשון אינו מדוקדק דהיה צריך להיות כתוב מוחל לו הקב"ה מה זה לשון רבים מוחלין. **ותירץ:** דכל הסביבה מוחל לו על משה שעשה עד היום כי השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה.

איך יש מציאות שלחתן יהיה נגעים בשבע ברכות?

יש להקשות: על הא דאיתא בגמ' מ"ק ז' ע"ב ומקורו במשנה נגעים פרק ג' משנה ב' שחתן שנולד לו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה ואח"כ רואים את הנגע, איך יש מציאות שיהא לו נגע, כיון דנגעים באים על עבירות כמבואר בגמ' שבויעות ח' ע"א ערכין ט"ז ע"א א"כ חתן שמוחלין לו כל עונותיו איך יש מציאות שיהא לו נגע, כך מקשה האמרי אמת בלקוטים, ובפרדס יוסף פרשת תזריע, ובדרך שיחה להגר"ח קנייבסקי שליט"א פרשת וישלח.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דחתן מוחלין לו עוונות, דווקא אם עשה תשובה, אבל בלא תשובה אין מוחלין, לפי זה א"ש דהגמ' מיירי בחתן שלא עשה תשובה לכן לא נמחל עונות לכן באה עליו נגעים, מעדני אשר, ושוב מצאתי תרוץ זה באבן ישראל פרשת תזריע.

אבל בדרך שיחה להגר"ח קנייבסקי שליט"א פרשת וישלח **כתב דליכא לתרץ:** דווקא אם עשה תשובה דהא ילפינן מעשיו, ועשיו בודאי לא עשה תשובה.

ב. על עבירות שבין אדם לחבירו אין מוחלין לחתן עד שירצה את חבירו, דלא עדיפא מיום כפורים דאין מוחלין אלא א"כ ביקש מחילה, א"כ שפיר משכחת שיהיה לחתן נגעים, כך תירץ האמרי אמת, ועל זה יש נמי להעיר דהא ילפינן מעשיו.

ג. דווקא ברגע שמתחתן מוחלין לו כל עונותיו, אבל בשאר ימים אין מוחלים לו, א"כ משתכח שפיר שלחתן יהיה נגע שעשה עבירה ביום שאחר החתונה, מעדני אשר.

אבל לפי האשל אברהם: שכתב דמוחלין לחתן כל ימי השבע ברכות את העוונות לפי זה לא אתי שפיר תרוץ זה.

ד. מיירי באופן שהחתן עסוק רח"ל בעבירות בימי השבע ברכות דאז בודאי אין מוחלין לו את העוונות, ובאופן כזה מקבל גם נגעים, כך תירץ לי כ"ק מרן האדמו"ר מצאנו שליט"א בשנת תשס"ח פרשת שלח.

ברכת שבע ברכות

מדוע בכל ימי השבע ברכות מברכין בורא פרי הגפן אחר השבע ברכות

ובחופה מברכין קודם?

הנה בשבע ברכות שמברכים על הכוס נחלקו הראשונים מתי מברכים ברכת בורא פרי הגפן, האם קודם שאומר את השבע ברכות כמו שנוהגים לעשות בחופה שמברכים קודם בורא פרי הגפן ואח"כ שבע ברכות, או דילמא בשבע ברכות מברכים קודם שבע ברכות, ואח"כ בורא פרי הגפן.

הנה התוספות פסחים ק"ב ע"ב, עיין שו"ת חיים שאל חלק א' סימן מ"ד כתבו דמהא דאמרינן בגמ' שם שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד, יש נוהגין בחופה מטעם זה שלא לומר שבע ברכות על כוס ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר, ואין מברכין על השני בפה"ג כיון שכבר בירך על כוס ברכת המזון כי אין נכון לברך פעמים אך רבינו משולם היה אומר הכל על כוס אחד דלא דמי לברכת המזון וקידוש דתרי מילי נינהו כדאמר' בסמוך אבל הכא חדא מלתא היא דברכת המזון גורם לברכת נישואין, חזינן מדבריהם שכתבו כיון דכבר בירך על הראשון, חזינן דהגפן הוא תחילה אף בשבע ברכות.

ודעת הראב"ה מובא במרדכי מסכת כתובות סוף סימן קל"ב מובא ובדרכי משה אה"ע סימן ס"ב דאף בחופה צריך לברך ברכת חתנים קודם לבורא פרי הגפן, עיין לקוטי מהרי"ח נשואין.

ולענין הלכה: קימ"ל שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן ס"ב סעיף א' צריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם נישואין, והן שש ברכות, ואם יש שם יין, מביא כוס יין, ומברך על היין תחלה, ומסדר את כולם על הכוס, ונמצא מברך ז' ברכות, ובשבע ברכות מברכים קודם ברכת שבע ברכות ואח"כ פרי הגפן, כך כתב בבית שמואל אה"ע סימן ס"ב סעיף ב'.

יש להקשות: מדוע בכל ימי השבע ברכות מברכים ברכת בורא פרי הגפן אחר שמברכים השבע ברכות, ומדוע בחופה מברכים בורא פרי הגפן קודם שמברכים השבע ברכות, כך מקשה הבית שמואל אבן העזר סימן ס"ב, וכן המקנה בקונטרס אחרון, וכן הגאון מליסא בסידור דרך החיים ע"מ פ"ד, וכן בפתחי תשובה אה"ע סימן ס"ב, וכן בערוך השולחן אבן העזר הלכות קידושין סימן ס"ב סעיף ב'.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון שברכת הכוס תדירה ותדיר קודם, לכן מברכים בחופה קודם ברכת בורא פרי הגפן ואח"כ השבע ברכות, ובעת הסעודה כשמברכין אחר ברכת המזון היה נמי צריך מדינא לברך קודם בורא פרי הגפן משום דהוא תדירא ותדיר קודם, אלא כדי שלא יהיה נראה שהכוס הוא על ברכת המזון לכן מאחרין ברכת הכוס להורות שבא על ברכת חתנים, כך כתב בבית שמואל אבן העזר סימן ס"ב סעיף ב'.

ובערוך השולחן אבן העזר סימן ס"ב סעיף ב' מוסיף דאפילו לפי מנהגינו שיש שני כוסות כמו שיתבאר מ"מ יותר יש היכר כשמברכין אח"כ.

ב. בעת הסעודה כיון שכבר קדמו הנשואין וגם הנשואין גורמין להכוס שיבא, דברכת המזון אין טעונה כוס, וגם עיקר הסעודה היא מחמת הנשואין לפיכך הברכות של שבע ברכות ששייך לנשואין קודמין לברכת היין, ומדחי טעם דתדיר, כך תירץ המקנה בקונטרס אחרון.

ג. כיון דהרבה פוסקים סבירא ליה דלא ניתקן הז' ברכות על הכוס, וא"כ אם יברך הז' ברכות אחר ברכת בורא פרי הגפן יהיה הפסק בין ברכה לטעימה, משא"כ בחופה שהמברך אינו טועם רק נותנין לאחר לטעום והטועמים אין מפסיקין יותר טוב לברך בורא פרי הגפן קודם כיון דלהרבה פוסקים נתקן על הכוס וראוי לברך בורא פרי הגפן תחילה, כך תירץ הגאון מליסא בסידור דרך החיים ע"מ פ"ד.

איך מברכים בשבע ברכות יוצר האדם הרי נוח לו לאדם שלא נברא?

קימ"ל אור"ח סימן מ"ו ס"ק ד' דאחד מברכות השחר מברכים שלא עשני גוי, ובב"ח וכן בט"ז שם כתבו דלכך מברכים בלשון שלילי, ולא מברכים שעשאני יהודי, משום דאמרינן בגמ' עירובין י"ג ע"ב נמנו וגמרו נח לו לאדם שלא נברא משנברא, לכך אין מברכים על שהקב"ה ברא אותנו.

יש להקשות: א"כ איך תקנו חכמים לברך בשבע ברכות יוצר האדם,

הרי נוח לו לאדם שלא נברא משנברא, כך מקשה בשו"ת שנות חיים להגרש"ק סימן קמ"ח, וכן בספרו ובחרת בחיים סימן י"ד, וכן במהרי"א על התורה פרשת בראשית, וכן בשו"ת גנוי יוסף סימן נ"ה.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתב במהרש"א מכות כ"ג ע"ב דבטעם הדבר דנוח לו לאדם שלא נברא, משום דיש מצות לא תעשה יותר מעשה והוא קרוב להפסד מן השכר, א"כ חתן שמוחלין לו כל עונותיו אפשר לומר שפיר יוצר האדם דנוח לו שנברא, מעדני אשר, ושמחתי שזכיתי לכוין לתרוץ זה לאמרי אמת מגור ומובא בהקדמה לפרדס יוסף ח"ב ע"מ י"א, וכעין זה במהרי"א פרשת בראשית.

ב. ע"פ המהרש"א הני"ל שהוא קרוב להפסד ורוחק מן השכר, אבל אדם שנושא אשה שיכול ללמוד תורה בטהרה, התורה תגין עליו שלא יעבור על הלא תעשה, לכך מברכים שפיר יוצר האדם, כך תירץ בגנוי יוסף סימן נ"ה.

ג. ע"פ מה דכתב רש"י כתובות ח' ע"א דיוצר האדם קאי על אדם הראשון, א"כ לק"מ דהא כתבו התוס' עירובין י"ג ע"ב דבצדיק אמרינן נח לו שנברא, ואדם הראשון כשנברא בודאי היה צדיק גמור יציר כפיו של הקב"ה, אלא אחר שחטא נעשה ערוב בין טוב לרע ונוח שלא נברא דקרוב לחטא, א"כ לכך שפיר מברכים יוצר האדם,

מעדני אשר: אבל הגרש"ק בספרו ובחרת בחיים סימן י"ג כתב דליכא לתרץ כן, דהא מברכים אשר יצר את האדם בצלמו והתקין לו ממנו בנין עדי עד ומסיימין בא"י יוצר האדם, א"כ ברכה זו הויה על אדם הראשון, ושתי ברכות שוות למה, ובע"כ ברכה ראשונה על סתם בריאת האדם.

ד. בברכת השחר אין יכול לברך על שברא אותו דמברך על עצמו, אבל ברכת נשואין שהיא על כלל מין אנושי, וכתבו התוס' דבצדיק נח לו שנברא, ומצוה להחזיק אחרים לצדיק כמבואר במג"א סימן תקפ"ב ס"ק ח' לכן שפיר יכול לברך, כך תירץ במהרי"א.

האם יכולים לכבד בחופה רק ברכת פרי הגפן?

יש לחקור במקומות שנוהגים לחלק את הברכות האם יכולים לחלק את ברכת בורא פרי הגפן.

הנה בשו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן ע"ד כתב דנהגו העולם שלא לחלקו, כי המצוה לסדר שש ברכות על הכוס כלשון הטור והשי"ע והיינו מחמת חשיבות ברכת נשואין תקנו לסדרם על הכוס כעין גדר אין אומרים שירה אלא על היין, א"כ דבר מגונה הוא לברך פרי הגפן בפני עצמה ולהפסיקה משאר ברכות שאז לא ניכר כ"כ כונת תקנת חז"ל שלא נאמר בורא פרי הגפן רק כדי להמשיך עליו ברכת השבח, אבל להלכה אין בזה איסור.

וכן כתב בשו"ת בצל החכמה חלק ו' סימן קכ"ו דליכא איסור לחלק, ומעיד שכשאשר נשא את בתו הגדולה היה בחופה הרבה מגדולי ירושלים וחילק נמי את ברכת בורא פרי הגפן ולא אמרו מאומה.

כשמחך יצירך בגן עדן מקדם

ב. רוב הקטטות ומחלוקת בין איש לאשתו מקור גאווה והתנשאות כל

אחד חושב שמיוחס יותר ממשפחת כנגדו, ועל כן נברא אדם יחיד וממנו נברא האשה שלא יתקוטטו, ולכן עצה שישכח כל אחד יחוסו ואז יהיה בשלום, וזה שכתוב "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי ולזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה" אבל כל זה לא יהיה רק "הפעם" אבל לעולמים יקח אשה ממשפחה אחרת, וכן יתרבה המחלוקת העצה לזה שיעזוב איש את אביו ואת אמו, ישכח היחוס וכן היא ואז יהיה ודבק באשתו בשלום ואהבה והיו לבשר אחד וזה הפירוש שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, כמו באדם הראשון שלא היה מקום למחלוקת דלשניהם היה אותו משפחה, כן בכל זיווג, כך כתב בפרדס יוסף פרשת בראשית ע"מ כ"ו.

ג. הרבה אנשים יש להם דאגות פרנסה אחרי הנשואין שיש הרבה הוצאות, א"כ הזיווג מביא אותו שדואג מפרנסה, לכן אומרים שאם יזכה יהיה כמו אדם הראשון שמבואר בגמ' סנהדרין נ"ט ע"ב ר' יהודה בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין, חזינן שלא היה לו דאגת פרנסה, וזה הכונה שאם יזכה לא יהיה לו דאגת פרנסה, כך שמעתי מכ"ק מרן האדמו"ר שליט"א מצאנו שליט"א בשבע ברכות, עיין רש"י כתובות ח' ע"א.

ד. באדם וחווה היה השמחה בשלימות במה שידעו שזיווג זה הוא בודאי שלהם שהרי לא היה אחר, ובוזה אנו מברכים חתן כלה שיהא להם שמחה בשלימות כאדם וחווה שידעו שזהו זיווגם.

וביסוד זה אפשר ליישב קושיא מענינת: על הא דאיתא בגמ' קידושין ב' עמוד ב' רבי שמעון אומר מפני מה אמרה תורה בפרשתך "כי יקח איש אשה" ולא כתב כי תלקח אשה לאיש, מפני שדרכו של איש לחזור על אשה, ואין דרכה של אשה לחזור על איש, משל, לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו, דיש להקשות, א"כ מדוע כשבחור מקדש אשה, צריך לעשות קנין, וכי אדם שנאבד לו חפץ, צריך לעשות קנין כשמוצא אותו, מעדני אשר, ושמחתי דבשו"ת משנה הלכות חלק ט' סימן רצ"ד מקשה קושיא הנ"ל, ובאמרי אמת בפרשת בראשית מובא בלקוטי יהודה כתב דלפי גמ' הנ"ל שאשתו של אדם הוא אבידה שלו מיושב קושיית הראשונים עיין אריכות בספר מעדני אשר פרשת חיי שרה תשס"ז תרוצים בשם הראשונים מדוע אין מברכין שהחיינו מדוע חתן אינו מברך שהחיינו בשעת נשואין משום דכיון שאשה נמשלה לאבידה, ומי שמחזירין לו אבידתו, שאינו חדש לו, אינו מברך שהחיינו, א"כ משוע צרכים לתת לכלה כלל טבעת קדושין נראה לתרץ, שיכולה לומר שמא מצאת אבידה של אדם אחר ואינו שלו, לכן ע"י הקנין נעשה ודאי שלו ונשים דעתן קלה ומתריצין.

נראה לתרץ בדרך צחות ושמחת חתן: דלכן בעינן לעשות קנין חדש או דלא הוא כזה מציאה גדולה או דהויא אחר יאוש, ואחר יאוש צריך לעשות קנין גם באבידה.

ה. ידוע שאי אפשר להיות בשמחה בלי מחילת עוונות כמו שכתב רש"י מנחות כ' ע"מ א' לכן מברכים שיהא לו מחילה לגמרי לחתן ושיהא שמחה כמו אדם וחווה קודם החטא, וזה מגן עדן מקדם, כך שמעתי בשם כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א.

איזה שמחה מיוחדת היה בזיווג הראשון שמברכים

שכל זיווג יהיה כמו זיווג זה?

אחד הברכות שמברכים בשבע ברכות, שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם.

יש להקשות: איזה שמחה מיוחדת היה בגן עדן בזיווג הראשון, שאנו מברכים שהשמחה של כל זיווג יהיה כמו בגן עדן.

איכא כמה הסברים נפלאים בענין זה:

א. הנה אם האדם גורם לעצמו איזה צער ע"י איזה כויה או פצע שגרם בידו אחת לידו השני, וכי ימצא אדם שוטה כזה שיכה בידו אחת את ידו השניה שגרמה לו הצער הזה או אם ישבור בידו אחת איזה כלי יקר וכי יכה זו, הלא זה גם כן חלק מגופו וגם ירגיש עכשיו את הצער ואיך אעניש את עצמי, ולפי זה כל זמן שאדם הראשון ואשתו היו גוף אחד אי אפשר שיצער זה את זה, כמו שלא יצער אדם את חלק גופו, ואח"כ כשנתחלקו לשני גופים אפילו אם היא תגרום לו צער שלא בכוונה לא יצערנה כי הלא היא חלק מגופו, ולכן קרא אדם הראשון לאשה שם אשה כי מאיש לקחה, כדי שיזכרו בני האדם כי האשה חלק מהאיש ויהיה במחשבתם תמיד כאילו היה גם היום גוף אחד ולא יצער זה את זה ויהיה תמיד שלום ביניהם, ומפורש זה היטב בפסוק "ויאמר האדם זאת הפעם ובשר מבשרי" אני לבד ראיתי וידוע שזה חלק מגופי ממש, אבל הדורות הבאים לא ידעו, לכן תקרא אשה להודיע כי מאיש לקחה על כן יעזוב אביו ואמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, ע"י שנקראת אשה יזכרו תמיד כאילו עדיין הם בשר אחד כמו שהיה מקודם בתחילת הבריאה ויהיה שלום בניהם, ולפי זה אתי שפיר מה שמברכים "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" היינו כמו שהיה אהבם שלום בין אדם הראשון וחווה קודם שנפרדו לשני גופים, כן יברכו הרעים האהובים שיחשבו תמיד כאילו הם עוד היום גוף אחד ויהיה שלום בניהם, כך כתב בשו"ת שאילת יעקב חלק ב' סימן ל"ז ס"ק ג' להגאון רבי יעקב פראגר זצ"ל.

ושמחתי דיסוד כעין זה איתא בגמ' ירושלמי נדרים דף כ' כתיב לא תקום ולא תטור את בני עמך, היך עבידא הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידוי תחזור ותמחי לדי, ובפני משה שם מפרש דהכוונה דמפרש טעם המקרא דרך משל, הרי דומה למי שמחתך בשר בסכין והכה הסכין על ידו שאם תעלה על דעתך לחזור ולהכות להיד שהכתה בסכין על ידו האחרת ולנקום נקמת היד שהוכתה וה"נ כמו כן שהרי אמרה תורה ואהבת לרעך כמוך.

אבל בבעל הטורים לא משמע כן: דכתב על הפסוק בפרשת בראשית "האשה אשר נתת עמדי נתנה לי מן העץ ואוכל" וז"ל לפי הפשט שהכתיב בעץ עד כי שמעת לדבריה, משמע שהאחדות לא היה שם משהו מיוחד.

ובבן איש חי פרשת ואתחנן: כתב שתלמיד משובש כתב דברים אלו בבעל הטורים ולא הבעל הטורים בעצמו.

ובשיטה מקובצת כתובות ח' ע"מ א' מביא חידוש בשם הרשב"א שלאדם היה לו אשה אחרת קודם חווה וברחה ממנו ואח"כ התחתן עם חווה, ובוזה מבאר את דברי הגמ' שם שתי יצירות הויא.

לבישת טלית

מדוע נהגו שלא להלביש טלית גדול רק אחרי החתונה?

הנה מנהג העולם ברוב מקומות בפרט אצל האשכנזים שהבחורים עד החתונה אינם מתעטפים בטלית גדול.

יש לחקור מהיכן נובע מנהג זה שלא ללבוש טלית גדול עד החתונה.

הנה המגן אברהם אור"ח סימן ח' ס"ק ג' כתב דהמקור המנהג מהגמ' קידושין כ"ט ע"ב ב' משתבח ליה רב חסדא לרב הונא בדרב המנונא דאדם גדול הוא, א"ל כשיבא לידך הביאהו לדיך, כי אתא, חזייה דלא פריס סודרא, א"ל מאי טעמא לא פריסת סודרא א"ל דלא נסיבנא.

ובתשב"ץ קטן אות תס"ד סמך לה אקרא בפרשת כי תצא שהסמך גדילים תעשה לך, לכי יקח איש אשה ומכאן סמכו בזה המלכות של אשכנז שלא להתעטף בציצית עד לאחר הנשואין.

וכן כתב במהרי"ל מנהגים הלכות נישואין וז"ל בארץ מולדתי ברינוס נהגין שגם נערים גדולים אין מתעטפין בציצית, עד שנושאים אשה, וסמכו להא דכתיב גדילים תעשה לך וסמך לך וסמך ליה כי יקח איש אשה.

ובבני יששכר חודש תשרי מאמר י"ג אות ב' בהג"ה כתב לדרכו בקדש ברזין עילאין בטעם הדבר.

אבל במור וקציעה ליעב"ץ אור"ח סימן ח' דחה את ראיית המגן אברהם: מהגמ' בקדושין דשם מיירי מסודר של כבוד ולא מטלית של מצוה, דבטלית של מצוה אף מי שאינו נשוי נמי חייב.

וכן בבאר היטב אור"ח סוף סימן י"ז כתב דהגמ' לא מיירי מטלית של מצוה אלא מסודר.

ובשו"ת כנסת הגדולה אור"ח סימן ח' הגהות הטור אות ב' מובא בבאר היטב אור"ח סימן י"ז, וכן במשנה ברורה אור"ח סימן י"ז ס"ק י' כתב דזה תמוה דעד שלא ישא אשה יהיה יושב ובטל ממצות ציצית.

ובשו"ת ציץ אליעזר חלק כ"ג סימן ח' נשאל דאין כאן תימא, כי בודאי כוונת המהרי"ל בנוגע לטלית גדול וזהו שכותב בלשון אין מתעטפין בציצית עד שנושאים להם נשים, דלשון עיטוף נאמר על טלית שתעטפין בו אבל טלית קטן שפיר היו לובשים, ומביא שכן כתב היעב"ץ במור וקציעה.

אלא שמקשה: דא"כ מהו האסמכתא דקרא מה דסמך ליה כי יקח איש אשה לגדילים תעשה לך אם היו לובשים גדילים גם לפני כן, עיי"ש מה שתירץ.

יש להקשות: מדוע באמת אין חיוב להלביש רק אחר החתונה, כך מקשה בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן מ"ד.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון שמצות ציצית רומז לתרי"ג מצוות, וכמאמר הכתוב במדבר ט"ו ל"ט וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם, ובפרש"י שבגימטריא תרי"ג, ובתוס' ברכות י"ח ע"א כתב ששמע מאנשי לות"י דמסירים הציצית דציצית עולה למנין תרי"ג עם ח' חוטין וחמשה קשרים, ואם לובש ציצית נראה כאילו קיים כל התורה ומיחזי כשיקרא, וזה לא נהירא דגם חיים עתה למה לובשים הלא לא קיימו כל התורה כולה, ועכ"פ מצות פו"ר, שארז"ל יבמות ס"ב ע"ב כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא תורה וכו', לכן לא נותנים לו להתעטף בציצית לרמז לו שישא אשה, כך כתב בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן מ"ד.

ב. כיון שמטרת המצוה משום ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ובגמ' מנחות מ"ד ע"א באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמת, ובגמ' קידושין כ"ט ע"ב רב הונא לטעמיה דאמר בן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה וכו' האי דעדיפנא מחבראי על כן לא נותנים לו לקיים מצות ציצית בשלימות עד שישא אשה, כך כתב בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן מ"ד.

ג. יש לומר עוד טעם לפי מה שכתוב בגמ' מנחות מ"ג ע"ב כל הזריז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה, והובא בשו"ע אור"ח סי' כ"ד סעיף ו', ובגמ' סוטה י"ז ע"א דריש ר"ע איש ואשה זכו שכינה ביניהם, משו"ה לא נותנים לו ללבוש ציצית שמביאתו לקבלת פני השכינה, לרמז לו שישא אשה שאז דייקא שכינה ביניהם, וגם כדי לבייש את מי שאין לו שיזדרז וישא אשה, כך כתב בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן מ"ד.

מדוע תיקנו שחתן יום אחרי החתונה יתלבש בדיוק כמו הישמעאלים?

איאתא בטור אור"ח סימן ח' כתב יתעטף בציצית מעומד וסדר עטיפתו פירשו הגאונים כעטיפת ישמעאלים שהיא עטיפה גמורה, ומביא הטור שהבעל העיטור כתב דלא בעינן כולי האי אלא כדרך בני אדם שמתכסין בכסותן ועסוקין במלאכתן פעמים בכיסוי הראש ופעמים בגילוי הראש, וכן בתוספות ערכין ב' עמוד ב' הביא ב' שיטות בזה.

יש להקשות: לשיטות שבעינן להתעטף כמו הישמעאלים ממש, מה ההגיון בזה חתן שמתחיל חיים חדשים צריך ביום הראשון של חייו להיזכר ולהתלבש כדוגמת האנשים הכי שפלים.

נראה לתרץ באופן נפלא: דהנה חתן בשחרית הראשונה יש לו הרבה בקשות הוא מתפלל על שלום בית, הוא מתפלל על זרע של קיימא, הוא מתפלל על פרנסה, והנה בדרך העולם כשאדם מבקש מאיזה ארגון או איזה גביר כסף או שאר דברים הוא צריך להביא המלצות לבקשות שלו להראות שהוא זכאי לכל הדברים מה שמבקש, והנה בחור עד החתונה מבואר בגמ' יבמות ס"ב ע"ב ב' ששרוי בלא תורה ובלא כלום, א"כ מדוע הוא מצפה שיתקבלו הבקשות שלו, לכן תיקנו שיתעטף כמו ישמעאל, ע"פ מה דאיתא בגמ' ראש השנה ט"ז עמוד ב' אמר רבי יצחק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה, שנאמר **בישמעאל** בראשית כ"א **כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם**, וברש"י לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגין ואומרים רבונו של עולם, מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר, והוא משיבם עכשיו הוא צדיק וזהו באשר הוא שם, לכן מתעטף כמו ישמעאל להזכיר שיותר גרוע מישמעאל אני לא, אם בשביל ישמעאל אמרת באשר הוא שם, גם אני יכול לבקש ולהתחיל דף חדש, ומתחיל חיים חדשים ותורה בטהרה.

ומזה הסיבה תיקנו לכל אדם בבוקר שיתעטף כמו ישמעאל: דאדם קם בבוקר ורוצה להתחיל יום חדש ורוצה להתחרט על מה שעשה אתמול ורוצה שיתקבלו בקשותיו, לכן תיקנו שיתלבש כמו ישמעאל דווקא, גם אני יכול לבקש ולהתחיל דף חדש, ובפרט כשמתעטפים בשעת התפלה שידוע שהרבה צדיקים פחדו להתפלל מי אנוכי שאתפלל ואבקש מהקב"ה לכן מתלבשים כמו ישמעאל להזכיר ולעורר את הענין של באשר הוא שם, מעדני אשר.

עזר כנגדו

איך יכול להיות כשהאשה נגד הבעל זה עזר בשבילו?

בפרשת בראשית ב' י"ח אעשה לו עזר כנגדו.

איתא בגמ' יבמות ס"ג ע"א דרשינן זכה עזרתו לא זכה כנגדו.

יש להקשות: איך יכול להיות שהיא כנגדו, הרי בפסוק כתוב אעשה לו עזר, כך מקשה החתם סופר בספרו תורת משה בפרשת חיי שרה ע"מ פ"ד, וכן בתיקון משה להגאון רבי משה פולק זצ"ל תלמיד הכתב סופר בעניני נשואין ע"מ צ'.

איכא כמה תרוצים:

א. לפעמים שהאשה נגד הבעל זה עזר בשבילו, כגון אם הבעל פזרן בממון, ואם האשה גם היתה פזרנית בממון, לבסוף היה הבית חרב, נמצא דבזה שהיא כנגדו שאינו באותו מדה זה העזר לבעל, וזה כונת הגמ' זכה עזרתו בעזרה ממש, לא זכה עזרתו בזה שהיא נגדו, כך תירץ החתם סופר בספרו תורת משה בפרשת חיי שרה ע"מ פ"ד.

ב. ע"פ מה דאמרינן בגמ' עירובין מ"א ע"ב מי שיש לו אשה רעה אינו רואה פני גיהנם, ולכן מי שחטא והקב"ה רוצה לטהרו ולנקותו ברחמיו וברוב חסדיו, מזווגו עם אשה רעה בעלת מריבה וכדומה ועל ידה זוכה לחיי העולם הבא ואין לך טובה גדולה מזה, וזה כונת הגמ' זכה עזרתו בעזרה ממש, לא זכה עזרתו בזה שהיא כנגדו, ולפי זה מיושב מה דאומרים באשת חיל גמלתהו טוב ולא רעה, דקשה מהו כפל הלשון דכיון דהיא טוב אנו יודעים שהיא לא רעה, ולפי הנ"ל אי"ש דאומרים שהאשה תעשה לנו טוב, אבל לא על ידי הרע, כך כתב בספר תיקון משה להגאון רבי משה פולק זצ"ל בעניני נשואין ע"מ צ'.

ג. דבזה שהיא כנגדו שמוכיחה אותו שלא יעשה עבירות או מזרזרת אותה לקיום מצוה זה העזר, מעדני אשר.

האם בעת נשואין צריך לברך ברוך דיין האמת?

הנה בשו"ת הלכות קטנות חלק א' סימן ז' נשאל מדוע אין מברכין שהחיינו בעת נשואין, וענה שצריך לשאול מדוע אין מברכין ברוך דיין האמת.

ובגליוני הש"ס כתובות ז' ע"ב הביא את דבריו, וכתב דכוונתו דבגלל שיש ספק, דהרי יש לפעמים דמוצא מר ממות האשה ומספק אין מברכים כלום.

וכן כתב בעיון יעקב כתובות ח' שמעתי בשם הראשונים שראוי לברך בעת נשואין ברוך דיין האמת, משום דהויא ספק אם יהיה טוב או רע.

ושמעתי ביאור נפלא: על הא דכתוב מלאכי ג' י"ו "והריקותי לכם ברכה עד בלי די" ע"פ מה דאיתא בגמ' יבמות ס"ג ע"מ א' רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו, כי הוה משכח מידי, צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה, אמר ליה רב, והא קא מצערא ליה למר אי"ל דיינו שמגדלות בנינו, ומצילות אותנו מהחטא, לכן מברכים שהשמחה של הנשואין יהא ברכה טובה שהאשה תהיה טובה, ולא יצטרכו להתחזק עם הדיינו שמצילנו אותנו מהחטא, וזה הכוונה עד בלי די, שלא יצטרכו להתחזק עם הדיינו.

איך מותר לאדם למכור כל מה שיש לו כדי שישא בת תלמיד חכם

הרי אסור לבזבז יותר מחומש!

איתא בגמ' פסחים מ"ט ע"א ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם.

יש להקשות: איך מותר לעשות כן, הרי קימ"ל דאסור לבזבז במצוה יותר מחומש, אי"כ איך מותר למכור הכל כדי לישא בת תלמוד חכם, כך הקשה בשו"ת צבי תפארת לבעל הדרכי תשובה סימן פ', וכן בשו"ת התעוררות תשובה באה"ע סימן ג'.

איכא כמה תרוצים:

א. אם לא ישא בת תלמיד חכם, ויקח בת עם הארץ הוא תכשילו באיסורים שהיא לא תעשה, לכן הויא כמצות לא תעשה שצריך לבזבז על זה כל ממון, כך תירץ בשו"ת צבי תפארת סימן פ'.

ב. במצוה תמידי צריך לבזבז כל ממון, וכיון שכתב הרמב"ם בהלכות דעות פרק ו' הלכה ב' דלישא בת תלמיד חכם היא בכלל המצוה של ובו תדבק, אי"כ מקיים את זה באופן תמידי חייב לבזבז כל ממון אף במצות עשה, והא דאמרינן דבמצות עשה אין צריך לבזבז כל ממון היא דווקא במצוה שאינה תמידית, כך כתב בשו"ת התעוררות תשובה באה"ע סימן ג'.

ג. ע"פ מה שכתב בטורי זהב אה"ע סימן ב' ס"ק ו' על הא דאיתא בגמ' פסחים מ"ט ע"ב ולא ישא בת עמי הארץ, ועל בנותיהן הוא אומר ארור שכב עם כל בהמה, ופירש רש"י שדומות לבהמה שאין להם לב להבין כי חייד ואורך ימיד, וכותב הטורי זהב ונראה לי פירוש לדבריו, דטבע הנשים שיבטלו בעליהם מתורה בשביל שהם סוברים שמכח זה יתעסקו בסחורות ויהא להם טובות עולם הזה ועולם הבא, משא"כ אם יעסקו בתורה לא יהיה להם רק עולם הבא לחוד, ובאמת אינו כן אלא היא חייד בעולם הזה, ואורך ימיד בעולם שכולו ארוך, לפי הנ"ל אתי שפיר דהרי איתא בפוסקים שיטה מקובצת כתובות נ' ע"א, וכן החפץ חיים בספרו לקוטי הלכות יומא ל"ה ע"ב, ובספרו אהבת חסד חלק ב' פרק כ' ס"ד ד' ובטעם הדבר עיין ספר מעדני אשר פרשת ויצא תשע"א דעל מצות תלמוד תורה צריך לבזבז כל נכסיו, אי"כ בת תלמיד חכמים זה סיבה להצלחה בלימוד, חייב לבזבז כל נכסיו, מעדני אשר.

והנה בשו"ת כתב סופר אורח חיים סימן כ' **הקשה:** על הא דאמרינן במדרש ויקרא רבה ב' א' על הפסוק קהלת ז' כ"ח "אדם אחד מאלף מצאתי" אלף נכנסים לבהמ"ד ואחד יוצא מהן להוראה, והדבר מתמיה על מה ולמה יצא רק אחד מני אלף להוראה, והא אמרו חז"ל מגילה ו' ע"ב יגעתי ולא מצאתי אל תאמין.

ומתיר: בגלל הנשים שמזיקין בעליהן לפקח על מאכלות הבית וצווחים עליהם הב הו ואינם רוצים להסתפק במעט אשר יכולות הן לשאת במעשי ידיהן, ולכן כמעט אין בעליהם יכולים להשלים נפשם כראוי עד שיהיו ראוי להוראה, וזהו שאמר קהלת אדם אחד מני אלף מצאתי אלף נכנסים לתלמיד ואחד מהם ראוי להוראה, וכתב טעמו בצדו מפני שאשה בכל אלה לא מצאתי שתהיה לאחד מאלף אשה הראויה לו.

ובשם זקני הגאון הצדיק רבי יחזקאל טוסיג זצ"ל ראיתי דבר נפלא: שפירש את הפסוק תהילים קמ"ט ע"ב "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף" דמתי טוב לי, היינו אדם שמקדש אשה ואומר לו הרי את מקודשת לי, באופן שלאשה חשובה תורת פיו של הבעל, מאלפי זהב וכסף, שעושה הכל שלא להפריע לבעלה ומסייעה לה ללמוד.

תגובות אפשר לשלוח

להרב אשר אנשיל שורץ שליט"א

רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש

לברורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com פקס: 077-4448278